

Doel van de avond en opgave aardgasvrij (Jasper van den Dungen, beleidsmedewerker Duurzaamheid)

Vanavond willen we u samen met de sprekers inzicht geven in de nationale en lokale opgave om uiteindelijk aardgasvrij te worden. Niet alleen Loon op Zand, maar heel Nederland wordt op termijn aardgasvrij.

Dit is een grote opgave, die niet van vandaag op morgen is geregeld. Belangrijk om nu al stappen te zetten. We stoten veel meer CO₂ uit dan de aarde aan kan. De gevolgen zijn groot en merkbaar.

Om alles te realiseren is veel geld nodig, ook vanuit de nationale overheid. We hebben ook beleid nodig en goede uitvoeringsplannen. Daar is samenwerking voor nodig, met woningcorporatie Casade, energiecollectief ECLoZ, andere gemeenten en met provincie.

Het is ook ontzettend belangrijk dat inwoners begrijpen wat er moet gebeuren, waarom en hoe we dat voor ogen hebben. Daarom geven we vanavond een eerste doorkijk naar aardgasvrij wonen in Loon op Zand. We hopen dat we u hiermee vooruit kunnen helpen en dat u de gemeente kunt helpen met uw eigen ideeën.

Samenwerking in de regio (Gerard Bruijniks, wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling)

In de regio Hart van Brabant (9 gemeenten, 3 waterschappen, provincie Noord-Brabant) werken we aan de regionale Energie en klimaatstrategie. Dat gaat over de grootschalige opwek van duurzame energie via windmolens en zonnepanelen. Ook energiebesparing is heel belangrijk, net als alternatieve energiebronnen om woningen te verwarmen. Welke kansen en mogelijkheden zien we hiervoor?

- We hebben een warmtenet in onze directe omgeving. Deze loopt over ons grondgebied bij de Moersedreef en mogelijk liggen er kansen om hierop aan te sluiten. Dit warmtenet wordt nu gevoed door de Amercentrale. In de toekomst kunnen hier ook andere bedrijven met restwarmte op aansluiten zoals een glasbedrijf in Dongen en de vuilverbranding in Moerdijk waar grote hoeveelheden restwarmte uitkomen
- We hebben ook nog een verborgen schat in de grond, namelijk dat op 2 kilometer diepte de werelddbol al 67 graden is. Mogelijk kunnen we daar op de langere termijn gebruik van maken, nadat we secuur hebben onderzocht of dat veilig kan.

Er zijn veel manieren om de woning warm te houden of in de zomer te koelen. Wat ook belangrijk is: hoe kan het? Belangrijk om daar bij aan te geven dat -zoals vorige week bekend werd via de miljoenennota- ook de rijksoverheid de komende periode subsidiestromen gaat maken. Als je er vroeg bij bent, dan kun je daar gebruik van maken.

Aardgasvrij worden is geen kleinigheid, maar met elkaar moeten we het wel gaan doen. Ik ben trots dat wij in onze gemeente al een woonwijk hebben (Westwaard) waar wel een gasleiding is aangebracht, maar die niet wordt gebruikt. Daar boeken we al goede resultaten.

Ook de 14 regionale energiecoöperaties (waaronder ECLoZ) hebben onlangs een convenant met elkaar gesloten, ook met gemeenten, waterschappen en provincie. Het is belangrijk dat we die goed gaan faciliteren en ondersteunen om het waar te maken. Want de energiecoöperaties zijn de mensen in het veld, onze inwoners die het vooral moeten gaan doen. We zijn dan ook trots dat ECLoZ daar een belangrijke trekkende rol in heeft.

Elk jaar schuift de datum naar voren dat we de voorraad fossiele brandstoffen voor het hele jaar verbruikt hebben. Dit jaar is dat 29 juli! Laten we voor ogen houden dat we onze wereldbol willen doorgeven aan onze kinderen.

Toelichting Transitievisie Warmte (Maud van der Lee, beleidsmedewerkster Duurzaamheid)

Zie PowerPointpresentatie met toelichting onder de dia's.

Doel en activiteiten van energiecollectief ECLoZ (Alex van der Haring, bestuurslid ECLoZ)

We zijn een coöperatieve vereniging en bestaan volledig uit vrijwilligers. In 2013 was er een aantal burgers dat de verantwoordelijkheid heeft genomen om in Loon op Zand bezig te zijn met de energietransitie, ofwel de overgang van fossiele energiebronnen naar duurzame en schone energiebronnen.

Ons doel is dat Loon op Zand in 2045 energieneutraal is. Dus we streven ernaar dat er in dat jaar evenveel schone duurzame energie wordt opgewekt als dat er nodig is voor iedereen. En dat betekent dus geen CO₂-uitstoot. Hiervoor kunnen we individueel onze verantwoordelijkheid nemen, maar ook allemaal samen in wijken en buurten.

We hebben 3 werkgroepen:

- *Werkgroep energiebesparing*, waar ik ook kartrekker van ben. Want alles wat je niet gebruikt, hoef je niet op te wekken. Vanuit de 'Trias Energetica' is besparing altijd de eerste stap, via isolatie en allerlei andere maatregelen, ook qua gedrag en apparatuur in huis.
- *Werkgroep Duurzame energie* (2^e stap uit de Trias energetica). Werkgroep voert projecten uit die duurzame energie opwekken, o.a. Spinderwind (opgericht door 11 energiecoöperaties rondom Tilburg). Molens draaien al een paar jaar en stroom is ook voor ECLoZ. Verder zonnepaneelproject op sporthal de Werft en project Kwatrijnzon aan de Plantloonseweg in Kaatsheuvel. Ook komt er binnenkort een zonnepark op de Vloevelden.
- *Werkgroep duurzame stroomlevering*. We hebben samen met heel veel andere energiecollectieven in Nederland een eigen stroommaatschap OM. Hier leveren wij alle duurzaam opgewekte stroom aan. Dus als u zich hierbij aansluit als klant, komt er bij u Loonse schone duurzame stroom uit uw stopcontact.

Om mensen op weg te helpen met energiebesparing voeren we een aantal activiteiten uit:

- Het gratis energieloket op vrijdagmiddag tussen 14 en 16 uur in het Klavier. Onze opgeleide energiecoaches zitten dan klaar om mensen te ontvangen die vragen hebben over energiebesparing. We hebben ook een digitaal energieloket, te weten [Energieloket Loon op Zand](#)
  - We werken samen met de gemeente en Casade aan de RREW (Regeling Reductie Energiegebruik Woningen). Hiervan ontvangen inwoners een voucher t.w.v. €70 om energiebesparende maatregelen te treffen en zo zelf aan de slag te gaan.
  - We voeren op aanvraag ook warmtescans bij woningen uit. Met beelden van een infraroodcamera kunnen mensen zien waar hun warmte weglekt naar buiten en waar ze nog isolerende maatregelen kunnen nemen. Deze scans gaan komende winter weer van start bij ECLoZ, aangezien de buitentemperatuur rond de 5 graden moet zijn (vanwege temperatuurverschil binnen-buiten).
  - Voor meer informatie kijkt u op onze website www.ecloz.nl
-

Aanpak en ervaringen met energiebesparing (inwoner Stefan van Seters)

Ik woon in Loon op Zand in een huis uit 1942. Belangrijkste reden om energie te besparen was comfort in huis, zorgen dat koude trek weg is. Bij voorkeur ben je ook liever goedkoper uit of wil je niet duurder worden in de toekomst. Want als je stilzit, ga je eigenlijk meer betalen straks. Dat zie je nu al aan het gas.

Mijn huis is deels wel en deels niet geïsoleerd. Ik heb ook een uitbouw gemaakt die ik met een thermische schil heb mee-geïsoleerd vanuit bestaande bouw. Ondanks de uitbouw ging mijn verbruik omlaag, zo'n 20% aan gasverbruik. Dit komt door isolatie, vloerverwarming en een nieuwe Cv-ketel.

Ik ben hiervoor in contact gekomen met ECLoZ, heel laagdrempelig en persoonlijk. Met hen ben ik stapje voor stapje en gestructureerd door mijn huis gegaan: welke gebouwenkenmerken, welk bedrag heb je, welke temperatuur wil je in huis en hoe is de huidige isolatiestaat van je huis? Daarna ga je per onderwerp een plan maken. Zo bouw je een dossier op, waarin je kunt aangeven wat je wanneer wilt doen. Daarmee houd je het simpel en eenvoudig voor jezelf. Zij kijken met een andere blik dan ik, want zelf word je snel blind voor bepaalde zaken. Ik heb hierbij ook een warmtebeeld laten maken en dan komen de feiten wel naar voren. Zo kun je je plan nog concreter maken.

Tips van Stefan:

- Als je wil beginnen met energiebesparing, begin dan bij ECLoZ. Je groeit dan op een eenvoudige wijze mee in de materie en manier van denken. Je hoeft nog niks en begint bij hele praktische adviezen. Bijvoorbeeld de aanschaf van een apparaatje om te meten hoeveel elektriciteit allerlei apparaten verbruiken. Zo krijg je er spelenderwijs gevoel voor.
- Ga met professionele partijen aan de slag om een eerlijk oordeel te krijgen over jouw huis.
- Neem gelijk alles mee in je huis als je een plan maakt. Ga je bijvoorbeeld iets aan je stroom doen, denk dan ook al aan inductie koken.
- Overleg met mensen uit je buurt met soortgelijke woningen. Want samen kom je daar wel verder mee.

Hoe werkt Casade aan verduurzaming van woningen? (Jeroen Cools, adviseur wonen en maatschappij, stichting Casade)

Vanuit Casade willen we ervoor zorgen dat iedereen duurzaam en comfortabel woont. We hebben een routekaart om CO₂-neutraal te worden. Dat doen we staps- en fasegewijs. Wij kijken heel goed waar meerwaarde zit om nu te investeren in verduurzamen van woningen en ook waar we dat relatief eenvoudig kunnen doen. Dus waar kunnen we die laatste stap heel snel maken?

Voor ons geldt ook dat we eerst de schil op orde moeten maken: Hoe komen we tot een middentemperatuurverwarming en hoe kunnen we duurzame opwek creëren? Denk aan het project Dakenstroom, waarbij daken volledig geïsoleerd worden en er vervolgens zoveel zonnepanelen op daken komen dat er ook energie wordt terug geleverd. Zo is er een zonnecoöperatie ontstaan, waar ook andere huurders energie van kunnen betrekken.

Onze uitgangspunten om woningen voor te bereiden op verduurzaming zijn:

- Investering moet duurzaam en toekomstbestendig zijn.
- Woning moet comfortabel blijven
- Woning moet gezond, dus goede balans tussen isoleren en ventileren.
- Woning moet betaalbaar blijven voor de huurder.

Net als woningeigenaren, proberen wij ook telkens de juiste keuze te maken. Maar dan voor 11.500 woningen! De vraag 'doen we nu wel het goede' is onderdeel van ons dagelijks werk. Soms is dat inderdaad moeilijk.

Om prioriteit voor woningen vast te stellen maken wij wijkanalyses op allerlei aspecten (sociaal maatschappelijk, woonruimteverdeling, staat van de woningen). Daar komen vervolgens projecten uit voort, waarmee we eerst technisch onderzoek doen om de woning te verbeteren. In een uiterste geval kan gekozen worden voor sloop, ook in combinatie met andere woonwensen. We hebben hierbij alle aandacht en zorgvuldigheid naar huurders. Het kan ook een moeilijk issue zijn als we een rij huurwoningen hebben met één koopwoning ertussen. We proberen dan de woningeigenaar daarin te betrekken, die soms kan meedoen in inkoopvoordeel dat wij hebben. Met alle ervaring die we hebben opgedaan met het verbeteren van woningen zijn we ook steeds meer aandacht gaan geven aan de woonomgeving. Niet alleen aan vergroening, maar ook aan bijvoorbeeld minder hittestress.

Onze collega's hebben een coachende rol naar huurders. Als mensen al lang wonen in een 'ge-update' huis, zijn er ineens heel andere technieken. Denk aan een warmte-terugwininstallatie, warmte-opwek, van Cv-ketel naar een warmtepomp: hoe werkt dat allemaal? Daar helpen we onze huurders mee. Uiteraard kunnen huurders zelf ook heel veel doen qua energiebesparing in huis waar je ook je eigen investering in kunt doen. Wij zorgen voor de stenen, schil en installatie, de rest is aan de huurder.